

Изх. № 431/23.02.2020

ДО КАРИНА АНГЕЛИЕВА
ЗАМЕСТНИК-МИНИСТЪР
ПРЕДСЕДАТЕЛ
На ТРГ на ОПНО
МОН
ДО КИРИЛ ГЕРАТЛИЕВ
ЗАМ-ПРЕДСЕДАТЕЛ
На ТРГ на ОПНО
МОН

КОПИЕ ДО ЧЛЕНОВЕТЕ НА ТРГ ЗА ОПНО ,
2021 - 2027

ОТНОСНО: Първи вариант на ОП „Наука и образование“ 2021 – 2027 г.

УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА,

В отговор на стартирала писмена процедура за неприсъствено вземане на решение (писмо №91-18 от 09.03.2020 г.), Фондация “Заедно в час” подкрепя предложения текст на решение. Отправляме следните препоръки за мерки, които да бъдат взети под внимание в следващите обсъждания на ОПНО.

Общо за проекта

1. Подобряването на качеството на образованието в страната не може да бъде осъществено само от МОН. Нужен е механизъм за диалог и мултисекторно сътрудничество, както и координация между националните програми и различните политики, финансирани през оперативни програми, проекти по Програма Еразъм +. **Препоръчваме създаването на ефективен мониторингов механизъм, който проследява нивата на координация между различните институции (МОН, МТСП, представители на бизнеса, работодателски организации, висши училища, НПО, социални партньори).**
2. Приветстваме акцента върху **модернизиране на учебните програми и съдържание, въвеждане на компетентностен модел, развитието на ключови компетентности на всички образователни равнища, насърчаване на различни подходи и среди за учене в областта на образованието (в т.ч. четивна, математическа, цифрова грамотност, ключови компетентности в сферата на природните науки, гражданска активност, умения за работа в екип, кариерно ориентиране, социално-емоционални умения, разработване на програма за работа с ученици, за които българският език не е майчин. **Обръщаме внимание, че промяна на фокуса на работата на учителите от предаване на знания към развитие на умения може да се случи само при целенасочена подкрепа за педагозите и проследяване на ефекта на инвестираните средства в преквалификация и надграждащи обучения.****

В допълнение отправяме предложения за четири конкретни мерки по ЦП 4 (По-социална Европа — реализиране на европейския стълб на социалните права), СЦ v) (насърчаване на равния достъп до и завършването на качествено и приобщаващо образование и обучение, по-специално за групите в неравностойно положение, от образованието и грижите в ранна детска възраст през общото и професионалното образование и обучение до висшето образование, както и образованието и ученето в зряла възраст, включително улесняване на мобилността с учебна цел за всички)

1. Работа за цялостна промяна и подобрене на училищно ниво;
2. Разширяване на достъпа на мотивирани специалисти до учителската професия чрез привличане, подбор, обучение на хора без педагогически опит, но с висока мотивация да бъдат учители, които с подходящо обучение и подкрепа са насочени в целеви училища с недостиг на преподаватели;
3. Нов модел на подкрепа на учителите от страна на регионалните управления по образованието, с фокус насърчаване на новаторските методи на преподаване и новаторското съдържание с цел оказване на най-добра подкрепа на учениците в неравностойно положение;
4. Разработване на методика за работа с ученици, които не говорят български език в семейството, както и обучение на учители в различни образователни етапи и предметни области за прилагането ѝ в класната стая.

1. Работа за цялостна промяна и подобрене на училищно ниво

Училищата, в които се изработват цялостна програма за въздействие на училищно ниво отделят специално внимание на **връзките между различните квалификационни дейности и работят за ясно дефинирани крайни резултати, структурирани около предоставяне на по-качествено образование на учениците, особено тези в неравностойно положение.** Те имат нужда от съгласуваната подкрепа на всички свои учители. Ето защо училищата, които изграждат цялостна стратегия за работа на училищно ниво, постигат трайно подобрене на образователните резултати на своите ученици. Повишаването на капацитета на училищните екипи, и особено капацитета на директорите и ръководните екипи за водено от обща визия професионално развитие на учителите и обучаващите е инвестиция в цялостния напредък на училищната общност, а това е от полза на всички участници в нея.

Доказан начин за ефективно справяне с предизвикателството на диференцираното преподаване в отговор на нуждите на учениците например са Професионалните учещи се общности (ПУО). Те са успешен механизъм за повишаване на ефективността на целия колектив, за засилване на чувството за общност, за взаимопомощ и подкрепа, която не изисква сериозен допълнителен ресурс. Едновременно с това те предоставят възможност за споделяне на добри практики, изява и професионално израстване на активните и търсещи учители, което способства и за тяхното задържане в училище.

Ефективността на професионалните учебни се валидира чрез работата с 26 български училища в рамките на финансирания по КДЗ на Програма Еразъм + проект FIERST (От иновации в приобщаващото образование към по-широко приложение), стартирал през 2018 г.ⁱ

В настоящата ситуация сме свидетели колко по-бързо училища, които са градили подобен капацитет и са създали свои варианти на Професионална уеща се общност успяват да организират работата си и да преминат към дистанционно обучение например.

2. Иновативна пътека за достъп до учителската професия в подкрепа на училища с ниски образователни резултати и работещи с уязвими общности

Практиката на „Заедно в час“ показва, че много специалисти от различни сфери, които успешно са се реализирали в тях, имат желание да привнесат своя опит в образователната система и да работят като учители именно с ученици в неравностойно положение. За мнозина обаче е немислимо да посветят нови от две до четири години от живота си в придобиване на квалификация „учител“, преди да започнат работа, още повече че не са сигурни дали ще се справят в класната стая без допълнителна подкрепа. Ето защо подход, който позволява едновременно работа като учител (с подкрепа от подготвен за това учителски колектив и ментор) и обучение в съкратени срокове в реална среда би дал възможност, от една страна, за справяне с недостига на учители по различни предмети, а от друга, би способствал мотивирани специалисти да осмислят, намерят по-бързо своето място в системата и да я обогатят с предишния си опит от пазара на труд. **Подобен модел вече е приложен успешно в България посредством финансираня по КД 3 на Еразъм + проект NEWTT (Нов път за нови таланти в преподаването), 2016-2019ⁱⁱ.** Настоящият програмен период дава възможност успешен мултинационален пилотен проект да бъде продължен и доразвит.

3. Нов модел на подкрепа на учителите от страна на регионалните управления по образованието

Независимо, че след влизане в сила на новия Закон за предучилищното и училищно образование през 2016 на регионалните управления на образованието беше заложена предимно подкрепяща функция по отношение на училищата, директорите и педагогическите специалисти, все още на много места се набляга на контролната дейност за сметка на подкрепящата такава. Безспорно за стимулиране на използването на новаторски методи на преподаване и новаторското съдържание с цел оказване на най-добра подкрепа на учениците в неравностойно положение, учителите и обучаващите имат нужда от подкрепа и тук подкрепата от страна на регионалните управления е ключова. Засилването на подкрепящата функция на експертите на РУО и прилагането на структуриран подход в тази посока от страна на експертите би допринесло за професионалното развитие на учителите, би стимулирало използването на новаторски подходи и би намалило стреса и напрежението при учителите.

Докато в последните години имаше много възможности за обучения за учители, финансирани от различни програми и проекти, то обученията за експерти от РУО са по-скоро рядкост. Така се озоваваме в ситуация, в която експертите изостават по отношение на продължаващата квалификация, приобщаващото образование, компетентностния модел и съвременните методи на преподаване.

4. Разработване на методика за работа с ученици, които не говорят български език в семейството, както и обучение на учители в различни образователни етапи и предметни области за прилагането ѝ в класната стая.

Уводът към Стратегията илюстрира степента, в която децата, които говорят език, различен от български в семейството си, са в неравностойно положение при влизане в

образователната система. За учителите е предизвикателство едновременно да преподават материала за съответния клас и да попълват езикови дефицити. Българското образование има нужда от разработване на методика за езикова подкрепа (български като втори език) каквато в България все още не е достатъчно детайлно разработена. Тя може да включва инструмент за специализирана диагностика - определяне на нивото на владеене на български език и измерване на напредъка по време на обучението, езиков скрининг, разработени учебни материали, съобразени с определените проблемни области, прогресия на подаване на материала, материали за съответните възрастови групи и нива на владеене на езика, методични указания за провеждане на обучение, илюстративен, аудио- и видео материал за обучение на учители.

София, 23.03.2020 г.

С уважение,

Д-р Нели Колева
Директор Публични партньорства
Фондация „Заедно в час“

ⁱ **FIERST - От иновации в приобщаващото образование към по-широко приложение (From Inclusive Education to Real Scale Transfer-592133-EPP-1-2017-1-BG-EPPKAZ-IPi-SOC-IN)**

From Inclusive Education to Real Scale Transfer (FIERST) е тригодишен проект, финансиран от програма Еразъм +/- Ключова дейност 3, който цели да разпространи добри практики за включващо обучение, създадени от иновативни учители и образователни експерти, които работят с ученици от уязвими общности на местно ниво, към по-широк кръг от учители и експерти на регионално и национално ниво. В консорциума, воден от „Заедно в час“, участват общо 7 партньора от България, Естония, Румъния, Великобритания и Швеция. В България партньори по проекта са „Заедно в час“, Министерството на образованието и науката и Нов български университет, а Синдикатът на българските учители е асоцииран партньор. Проектът се изпълнява от началото на 2017 и приключва в края на 2020. Добрите практики ще бъдат популяризирани чрез обучения на учители, организиране на професионални учебни общности в училищата бенефициенти и създаване на онлайн платформи за споделяне на добри практики.

- Разработване на обучения за прилагане на „Наръчник за развиване на умения на 21. век“ и провеждане на обучения с поне 200 учители от 20 училища в България.
- Разработване и валидиране на инструмент за измерване на мотивацията за учене и ангажираността към учебния процес на учениците, съвместно с Нов български университет.
- Разпространение на други инструменти, използвани от фондация „Заедно в час“ за проследяване на развитието на обучените учители (анкета за обратна връзка от ученици, тест за четивна грамотност, въпросник за учители, базиран на TALIS и др.).
- Създаване на професионални учебни общности сред обучените учители с цел по-нататъшна подкрепа за прилагане и разпространение на добрите практики.
- Създаване на пакет от описания, методи за прилагане и инструменти за проследяване на добрите практики, които да бъдат разпространени на национално и на международно равнище сред партньорите в консорциума и други експерти.

ⁱⁱ Между 2016 и 2019 Европейската комисия инвестира в проекта „Нов път за нови таланти в преподаването“ (NEWTT), чиято цел беше да отвори пътя към класните стаи за успешни и мотивирани специалисти-висшисти от различни професионални сфери в подкрепа на училища с ниски образователни резултати и работещи с уязвими общности. „Заедно в час“ беше водещ партньор в NEWTT и работи по него заедно с Министерството на образованието и науката и Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. Независимата оценка на резултатите от проекта се осъществи от Университет на Дуисбург-Есен, Германия. Проектът е успешен и препоръките за национални и европейски политики за привличане, обучение, развитие и задържане на нови специалисти в системата на училищното образование залягат в основата на Национална програма „Мотивирани учители“.

По време на целия период на NEWTT регулярно се измерваха знанията, уменията и нагласите на участниците и се сравняват с тези на контролна група от начинаещи учители, обучени посредством традиционните учебни програми за придобиване на учителска правоспособност. Заключениеята на екипа оценители подчертават, че:

- Проектът е привлякъл успешни висшисти, завършващи студенти и професионалисти от различни сфери, с разнообразен академичен и професионален опит, които не биха постъпили в учителската професия чрез традиционни начини за обучение на учители. Основните мотиви за влизане в професията на участниците в иновативната учебна програма са желанието за работа с деца и младежи и чувството за социална отговорност.
- След края на двугодишната програма, която включва теоретична подготовка и преподаване в училище, участниците в иновативната пътека за достъп до училище в България притежават повече педагогически знания отколкото традиционно обучените учители от контролната група.
- Училищата са посрещнали добре новите учители. В тяхно лице са разпознали ценна подкрепа в справянето с нарастващите предизвикателства в класните стаи и в общностите, в които работят.
- Иновативната пътека за достъп до професията успешно е помогнала на училищата да посрещнат нуждите си в непривилегированите общности, в които работят, като им е дал достъп до компетентни и ангажирани учители с набор от познания.